

'Den Does', een uitkijktoren voor Tilburg

Een hommage aan Theo van Doesburg

Niko de Wit*

** Niko de Wit (1948) is beeldhouwer en ontwerper in Tilburg.*

'Does', zo noemden intimi Theo van Doesburg (1883-1931), kunstenaar, architect, vormgever, typograaf, schrijver en dichter. Hij was vooral bekend als initiatiefnemer en woordvoerder van de avant-gardistische kunstbeweging De Stijl, die werd opgericht in 1917.

De Tilburgse spoorwagmedewerker Antony Kok, die goed bevriend was met Van Doesburg, was mede-initiatiefnemer van De Stijl. Al snel sloten vele kunstenaars en architecten, onder wie Piet Mondriaan, Gerrit Rietveld en J.J.P. Oud, zich aan bij deze nieuwe kunstgroep.

Over de inhoud van de nieuwe kunst schrijft Gladys C. Fabre in 2016 het volgende; *De kunst moest nieuwe*

uitdrukkingsvormen vinden en inspelen op de complexiteit van het leven en de wetenschappelijke en technische ontwikkelingen van haar tijd.

De Stijlkunstenaars zochten naar een verbeelding van een universele en zuivere harmonie tussen tegenstellingen. Om dat te bereiken maakten zij gebruik van een universele beeldtaal met beeldende elementen als driehoekige en vierkantige vlakken met rechte lijnen in witten, grijsen, zwarten en zuivere kleuren rood, geel en blauw. In mijn ontwerp 'Den Does', een uitkijktoren voor Tilburg, probeer ik eveneens de hiervoor genoemde beeldelementen te gebruiken.

Van Doesburg was een nieuwsgierig kunstenaar, die alle vrijheid opeiste en veel experimenteerde. Zo is van hem bekend dat hij vaker een schilderij waarover hij niet tevreden was 45 of 180 graden draaide om een betere compositie te verkrijgen.

Van Doesburg ging na 1924 gebruik maken van diagonale lijnen, die het schilderij extra dynamiek verlenen. In deze 'contra-composities' lijken de lijnen en vlakken zelfs buiten de grenzen van het schilderij verder te

Niko de Wit, artist impression uitkijktoren 'Den Does', overdag en aangelicht in de avond.

lopen. Dat sloot direct aan bij zijn behoefte om kunst te verbinden met wat buiten het kader van het schilderij ligt. De volgende stap was het ontwerpen van een architectuur waarin licht, ruimte, tijd en kleur in een dynamisch evenwicht de hoofdrol gingen spelen.

Ontwerp 'Den Does'

In eerste instantie is uitkijktoren 'Den Does' door mij ontworpen als een sculptuur. Uitgangspunt was een vierkante toren, waaromheen een trap spiraalsgewijze naar boven voert. In het volgende ontwerpstadium werd de toren ondersteboven gezet, met als gevolg dat de traptreden nu van onderaf zichtbaar zijn. In het laatste stadium is het ontwerp uitvergroot en naar een hoogte van 36 meter gebracht. De nu reuzengrote, omgekeerde treden accentueren de trap als sculpturaal element, en leiden de blik van de toeschouwer naar boven. Door de omkering is de toren aan de basis uiterst smal, en naarmate hij hoger wordt, komt er steeds een grote traptrede bij waardoor ook de body van de toren een trede breder wordt.

Om de toren fysiek te kunnen beklimmen is een gangbare trap met kleine treden geborgen in de grote trappen. In fasen krijgt de toren meer volume tot het uitzichtplateau is bereikt, waarboven een luifel 'zweeft' als een horizontaal vizier. In het ontwerp is er plaats

voor een lift en een eventuele informatieruimte met displays over Van Doesburg, Kok en De Stijl.

De toren moet een baken en oriëntatiepunt worden in de stad en verre omgeving.

Uiteraard is het bij een monument als Den Does van belang een passende locatie te vinden met een link naar het verleden.

Een voorkeur voor de Spoorzone is mij ingegeven omdat Antony Kok bij het spoor werkte en ook omdat tegenover het station, in café-restaurant-hotel Albert Janssen, door hen de 'soirées intimes' georganiseerd werden. Er zullen ook redenen te vinden zijn om de toren niet in de Spoorzone te plaatsen maar elders in de stad of buiten in het landschap. Ik denk dan aan Moerenburg of het Noorderbos.

Het voorliggende ontwerp is bedoeld als een idee dat nog verder, afhankelijk van de uiteindelijke locatie, uitgewerkt kan worden.

De eerste stap is dat het mijn voorstel gedragen wordt door de gemeente, en/of andere belanghebbenden.

'Den Does' heb ik uit eigen initiatief ontworpen. Met veel enthousiasme en plezier heb ik eraan gewerkt. Ik heb de stoute schoenen aangetrokken om de toren op de markt te zetten omdat ik veel positieve reacties op het ontwerp kreeg.

Aanvankelijk had ik mijn toren het liefst in het Spoorpark gezien maar daar is inmiddels gekozen voor een kopie van de Flaestoren uit Esbeek.

Wie weet of mijn toren in de toekomst kans maakt een plaats te veroveren in de stad of ver daarbuiten....

*Niko de Wit, prototypen
van de uitkijktoren
'Den Does' in brons.*

Ontwerp:	Niko de Wit, beeldhouwer en ontwerper
Materiaal:	schuimgegoten aluminiumpanelen (de body en de buitenzijde van de trappen)
Verlichting:	de toren wordt aangelicht, de verlichting wordt dynamisch geprogrammeerd
Jaar:	ontwerp 2016
Afmeting:	36 meter hoog, uitzichtplateau 7 × 7 meter
Locatie:	nog onbekend
Status:	eigen initiatief van de ontwerper